ОДНОСНЕ РЕЧЕНИЦЕ

Подвучена је једна зависна реченица. Одговори на захтеве испод ње.

Пустићу ти филм који је био најгледанији прошле године.

а) На који се појам односи подвучена реченица? _____

б) Да ли она ближе одређује тај појам? _____

Зависне реченице које ближе одређују појам на који се односе називају се **односне реченице**.

Ево неколико примера ових реченица.

Ово је аутобус који иде до центра града.

То је писац чији смо роман прочитали.

Он је музичар какав се данас ретко среће.

Свратили смо у један градић где увек летујемо.

Ко ради, не боји се глади.

Коју врсту речи запажаш на почетку подвучених реченица? _____

Обележје ових реченица најчешће су заменице **који**, **чији**, **какав**, **ко**, прилог **где** и везник **што.** Све те заменице – осим последње – мењају се по роду, броју и падежу (**што** се мења само у падежу, има четири форме: **што**, **чега**, **чему** и **чим(е)**).

Када односна реченица стоји на почетку сложене реченице, она се одваја запетом:

Ко другоме јаму копа, сâм у њу упада.

Ко пева, зло не мисли.

Када се односна реченица која почиње са ШТО односи на целу реченицу, одваја се запетом:

Лако је победио противника, што нас није изненадило.

Запету не стављамо испред поменутих заменица, везника и прилога ако имплицирамо специфичне субјекте, то јест ако можемо ставити испред тих појмова показну заменицу (ОНО/ОНАЈ/ОНА, ТАЈ/ТА/ТО...):

Млади људи који су данас у школским клупама ће сутра водити државу.

Они млади људи који су данас у школским клупама ће сутра водити државу.

Не сви млади људи, него они који су данас у школским клупама, сутра ће водити државу.

Запету стављамо када је субјекат уопштен, и тада зависна односна реченица има функцију **апозиције**. Због те функције је зависна реченица одвојена запетама, и после ње не може стајати енклитика:

Студенти, који су данас у школским клупама, сутра ће водити државу.

Одговори на питања испод датих реченица.

То је кућа са шареним кровом.

То је кућа која има шарени кров.

а) Коју функцију у првој реченици има синтагма *шареним кровом*? _____

б) Да ли односна реченица у другом примеру има исту функцију? _____

Односне реченице могу имати и службу **атрибута**.

Односна реченица је овде атрибут у оквиру именичке синтагме *кућа која има шарени кров*. Када имају ову функцију, односне реченице се НЕ одвајају запетама јер дају обавезну информацију без које дати појам (кућа) није довољно одређен.

Одговори на питања испод датих реченица.

Вредан човек не боји се глади.

Ко ради, не боји се глади.

а) Коју функцију у првој реченици има синтагма вредан човек? _____

б) Да ли односна реченица у другом примеру има исту функцију? _____

Односне реченице са заменицама *ко* и *што* могу имату функцију **субјекта** или **објекта**.

Највећи број односних реченица почиње заменицом *који*. Стога понекад могу настати овакве рогобатне реченице:

То је промена коју траже они који мисле да књиге које имају велику популарност утичу на читаоце који немају формиран укус.

Преформулиши ту реченицу тако да избегнеш понављање, а да порука остане иста.

_____

Заменице у односним реченицама се слажу у **роду** и **броју** са појмом на који се односе, али НЕ и у **падежу**! Падеж заменице зависи од њене функције у зависној реченици, а падеж именске речи од њене функције у главној реченици:

Председнички кандидат за кога смо гласали мора да испуни обећање.

(→ Председнички кандидат мора да испуни обећање. Ми смо гласали за њега.)

Заменица **какав** (и уз корелатив **такав / онакав)** показује **врсту** антецедента:

Направите (онакву) салату какву желите.

(→ Направите ВРСТУ САЛАТЕ коју желите.)

Заменица **колики** (и уз корелатив **толики / онолики**) показује **количину** антецедента:

Он има (онолику) плату колику жели.

(→ Он себи по жељи одређује КОЛИЧИНУ ПЛАТЕ.)

Прилог **како** (и уз корелатив **тако/онако**) показује **начин** већ изреченог делања:

Играла је (онако) како је најбоље знала.

(→ Играла је НА НАЧИН КОЈИ је најбоље познавала.)

Прилог **када** (и уз корелатив **тада/онда**) показује **време** већ изреченог делања:

Звао ме је (онда) када је пао снег.

(→ Звао ме дана У КОЈЕМ је пао снег.)

Прилог **где** (и уз корелатив **тамо/онамо**) показује **место** већ изреченог делања:

Упутила се у место где нема хотела.

(→ Упутила се у место У КОЈЕМ нема хотела.)

Односно-присвојна заменица **чији** показује **припадност** антецеденту:

Доћи ће нам у госте човек у чијој кући си летовао.

(→ Доћи ће нам у госте човек КОЈИ ПОСЕДУЈЕ КУЋУ у којој си летовао.)

У **пасивним** реченицама се могу изоставити **односна заменица** и глагол **бити**:

Писмо послато 12. јуна из Беча стигло је тек данас.

(→ Писмо КОЈЕ ЈЕ послато 12. јуна из Беча, стигло је тек данас.)